

Avdelningen för Juridik
Germund Persson
Jurist/senior rådgivare

Programberedningen för
Hållbar omställning

Avdelningen för Tillväxt och samhällsbyggnad
Greta Hebel
Expert klimatanpassning

Behov av lagstiftningsåtgärder för att underlätta genomförandet av angelägna klimatanpassningsåtgärder

1 Inledning

Klimatförändringar gör att riskerna för naturrelaterade skador ökar. Det kan handla såväl om långsamt förändrade vattennivåer i hav, sjöar och andra vattendrag som mer hastiga förlopp i samband med skyfall eller kraftig snösmältning. Behovet av ökade insatser för att förebygga skador till följd av översvämning, ras, skred och erosion har kartlagts och utretts i olika sammanhang. Genom åren har flera förslag genomförts som bidrar till ett arbete med att anpassa samhället till ett klimat i förändring, medan andra förslag inte har lett till lagstiftning.

Det verkar råda enighet om att de åtgärder som vidtagits inte är tillräckliga, utan att åtgärdstakten måste öka, särskilt när det gäller befintliga, bebyggda miljöer. Här finns såväl juridiska och organisatoriska som finansiella utmaningar. SKR delar denna bild.

Olika initiativ har tagits när det gäller dessa frågor och utredningsarbete pågår i vissa frågor. Detta presenteras sist i detta PM under rubriken Bakgrund.

SKR vill i denna PM lyfta vissa frågor som från kommunernas och regionernas perspektiv bedöms vara särskilt angelägna för att arbetet med klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. I det följande lämnas därför några förslag som syftar till förbättrade och förstärkta juridiska möjligheter för åtgärder som anpassar samhället till ett förändrat klimat. Särskilt fokus ligger på förutsättningarna för genomförandet av skyddsåtgärder för befintlig bebyggelse och i befintliga miljöer, där kommunerna kan förväntas behöva inta en samordnande roll.

2 Utredning gällande förslag om ansvar och finansiering

2.1 Tydliggör kommunernas och regionernas möjlighet att samordna, vidta och finansiera klimatanpassningsåtgärder

Ett alternativ när det gäller gemensamma skyddsåtgärder för bebyggelseområden eller stadsdelar är att kommunen tar på sig huvudmannaskapet för åtgärderna. Detta kan ske genom bestämmelser om skyddsåtgärder i detaljplan. Behövlig mark kan detaljpaneläggas som allmänplatsmark med kommunalt huvudmannaskap, vilket ger kommunen rätt att lösa in marken. Marken kan även planläggas som kvartersmark som inte får bebyggas, vilket också ger kommunen inlösenrätt om markens eller utrymmets användning för det avsedda ändamålet inte kan anses säkerställd ändå.

Det är dock långt ifrån alltid realistiskt att räkna med detaljpanelläggning eller ändrad detaljpanelläggning bara för att åstadkomma kommunala markförvärv och möjliggöra kommunalt huvudmannaskap för avsedda åtgärder. Detta gäller särskilt inom detaljpanelagda områden med enskilt huvudmannaskap och i områden utanför detaljplan. Med kommunalt huvudmannaskap för de åtgärder som vidtas, råder dessutom oklarheter ifråga om de lagliga möjligheterna till medfinansiering från fastighetsägare eller verksamhetsutövare.

2.1.1 Möjliggör för kommuner att samordna, vidta och finansiera klimatanpassningsåtgärder av allmänintresse

Det finns visst stöd i äldre förarbeten för att det ligger i kommunernas befogenhet att vidta klimatanpassningsåtgärder inte bara för att skydda egen egendom och verksamhet, utan även i övrigt under förutsättning att det finns ett allmänintresse av att åtgärden vidtas. Samtidigt råder osäkerhet i flera avseenden om vilka befogenheter kommunerna har här, bl.a. utifrån likställighetsaspekter.

Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) föreslog därför en ny lag om vissa kommunala befogenheter beträffande förebyggande åtgärder mot naturolyckor, där det skulle klargöras att en kommun får vidta åtgärder eller finansiera åtgärder för att förebygga översvämning, erosion, ras och skred som omfattar enskilda fastigheter. Det rådde dock viss oklarhet om inriktningen på detta förslag, och det ledde inte till lagstiftning. Som redan nämnts råder dock fortfarande osäkerhet om vilka de kommunala befogenheterna är och hur långt de sträcker sig. Denna osäkerhet har i sig en hämmande effekt när det gäller kommunernas engagemang i klimatförebyggande åtgärder. Detsamma gäller regionerna. Det är därför angeläget att förutsättningarna för kommuner och regioner att vidta eller finansiera klimatförebyggande åtgärder tydliggörs.

Detta bör ske genom en särskild lagreglering som klargör kommunernas och regionernas befogenhet att vidta eller finansiera åtgärder mot naturolyckor. Den självklara utgångspunkten för en sådan lagreglering är att åtgärden ska ha ett allmänintresse, det vill säga att den t.ex. inte bara ska vara till nytta för enstaka fastigheter. Till en sådan lagreglering skulle också kunna knytas en bestämmelse om att kommuner och regioner kan ta på sig en allmän samordnande roll för planering och genomförande av åtgärder mot naturolyckor. Flera tidigare framtagna utredningar och rapporter har lyft fram just behovet av samverkanslösningar på olika nivåer.

2.1.2 Möjliggör medfinansiering från fastighetsägare av skyddsåtgärder som kommunerna vidtar

Åtgärder som en kommun (eller en region) är skyldig att vidta ska som huvudregel skattefinansieras. När det gäller t.ex. skyddsåtgärder för att motverka översvämning och erosion som en kommun ska vara huvudman för enligt plan- och bygglagstiftningen, är förutsättningarna för medfinansiering från andra aktörer därför begränsade.

Vid nyexploatering finns i och för sig möjlighet att låta exploitören bekosta alla åtgärder som är nödvändiga för att en detaljplan ska kunna genomföras. Viss finansieringsmöjlighet kan också finnas enligt gatukostnadsreglerna i plan- och bygglagen. Gatukostnadsreglerna innebär att om en kommun i egenskap av huvudman har skyldighet att anlägga eller förbättra en gata eller annan allmän plats, eller vidta en annan åtgärd som är avsedd att tillgodose ett områdes behov av allmänna platser och av anordningar som normalt hör till sådana platser, får kommunen besluta att ägarna till fastigheterna i området ska betala kostnaderna för sådana åtgärder. Avgiftsskyldigheten är här knuten till att kommunen är skyldig att vidta åtgärder och den nytta fastighetsägarna anses ha av åtgärderna. Det är kanske inte otänkbart att även vissa skyddsåtgärder som ingår i en allmän plats skulle kunna ingå i avgiftsunderlaget, men det får bedömas som osäkert. Gatukostnadsreglerna är dessutom svårtillämpade och bara ett begränsat antal kommuner använder reglerna aktivt. För åtgärder som vidtas t.ex. inom skyddszoner på kvartersmark, saknas möjlighet att ta ut gatukostnader.¹

Också om en kommun i andra fall (frivilligt) tar på sig ansvaret för genomförandet av klimatanpassningsåtgärder, råder oklarhet om förutsättningarna för medfinansiering från fastighetsägare och verksamhetsutövare. Sådana åtgärder kan förstås finansieras med kommunala skattemedel och med tillgängliga statliga bidrag. För enskilda fastighetsägare kan det te sig främmande att bidra ekonomiskt till kommunala åtgärder. Även likställighetsaspekter kan behöva beaktas. Vissa rapporter och utredningar har

---

¹ Av rättspraxis framgår att kommuner utan författningsstöd inte har rätt att ta ut avgifter för att finansiera obligatoriska uppgifter, vartill bl.a. räknats ”allmänt kommunala angelägenheter”, se bl.a. rättsfallen RÅ 1968 ref. 8 och RÅ 1975 Ab 487. När det gäller exploateringsavtal finns numera särskilt lagstöd för s.k. medfinansieringsersättning från fastighetsägare när det gäller kommunala bidrag till statlig trafikinfrastruktur.

pekat på behovet att förtydliga förutsättningarna för medfinansiering av klimatanpassningsåtgärder. Både behovet av bredare och/eller nya finansieringslösningar och rättviseaspekter kan tala för detta.

En lagreglering av förutsättningen för medfinansiering från fastighetsägare som har nytta av vidtagna åtgärder bör därför övervägas.

2.1.3 Förslag om lagreglering för att möjliggöra för kommuner att samordna, vidta och finansiera klimatanpassningsåtgärder

Med utgångspunkt från det anförda skulle en särskild lagreglering kunna lösa ovanstående frågor. En lagreglering skulle kunna utformas på följande sätt:

1 § En kommun eller en region får vidta eller lämna bidrag till förebyggande åtgärder mot naturolyckor om åtgärden är av allmänt intresse och har anknytning till kommunens eller regionens område eller dess medlemmar.

2 § En kommun eller en region får planera och samordna arbete avseende sådana åtgärder som avses i 1 §.

3 § En kommun eller en region får träffa avtal med fastighetsägare eller andra som har nytta av åtgärder enligt 1 § om medfinansieringsersättning.

SKR föreslår att regeringen bör ta initiativ för att utreda ett lagförslag med denna inriktning.

2.1.4 Möjliggör medfinansiering från VA-taxan av skyddsåtgärder som kommunerna vidtar

En annan fråga gäller möjligheten att via va-taxan finansiera klimatanpassningsåtgärder. Frågan kan sägas inrymma två delfrågor. Den första handlar om anpassning av den allmänna va-anläggningen (dagvattenanläggningen) med hänsyn till ett förändrat klimat och förutsättningarna att finansiera sådana åtgärder med va-taxan. Den andra frågan handlar om förutsättningarna för att med va-taxan finansiera åtgärder som är till nytta för va-huvudmannen (och ytterst fastighetsägarna), men som vidtas av andra aktörer och utanför den allmänna va-anläggningen.

Enligt lagen om allmänna vattentjänster får va-avgifterna inte få överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva den allmänna va-anläggningen. Det som avgör om en anpassningsåtgärd kan finansieras genom va-avgifter är om kostnaden är nödvändig för att va-anläggningen ska uppfylla skäliga anspråk på säkerhet, vilket är det säkerhetskrav som ställs i lagen. Svenskt Vatten har i publikationen P 110 Avdelning av dag- drän- och spillvatten (2016), redovisat underlag för funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem.

De av Svenskt Vatten utgivna rekommendationerna innehåller en viss ambitionshöjning vid nyanläggning i förhållande till de krav på dimensionering av dagvattenanläggningarna som utmejslats i rättspraxis. Det är dock osäkert hur stor kapacitetsförstärkning som kan motiveras inom ramen för gällande lagstiftning. Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42) kom fram till att avgiftsfinansiering inte kan anses möjlig för investeringar avseende dagvattenhantering som skulle ge anläggningen en kraftig ”överkapacitet” i förhållande till va-huvudmannens skyldigheter att tillgodose skäliga anspråk på säkerhet i förhållande till risken för översvämning. Utredningen om hållbara vattentjänster (SOU 2018:34) bedömde å sin sida att det med dagens regler inte finns något hinder mot att finansiera en *viss överkapacitet* med va-taxan. Enligt utredningen är det rimligt att bedöma det som en nödvändig kostnad att anpassa de allmänna va-anläggningarna i befintlig bebyggelse så att de kan hantera mer än ett 10-årsregn. Några författningsändringar föreslog utredningen dock inte. Frågan kommenterades inte i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

När det gäller den andra frågan bygger lagen om allmänna vattentjänster på att va-huvudmannen svarar för ledningar och andra anordningar fram till den förbindelsepunkt som ska vara upprättad för respektive fastighet. I en allmän dagvattenanläggning kan också ingå anordningar som inte betjänar fastigheterna med ledningsbundna vattentjänster, dvs. öppna dagvattenlösningar. Bortledande och avrinning kan istället ordnas över mark eller i diken och huvudmannen kan ha byggt t.ex. fördröjningsmagasin eller kortare ledningsnät. Sådana anordningar ingår i den allmänna anläggningen.

Åtgärder som annars vidtas inom t.ex. kvartersmark, hör däremot typiskt sett inte till den allmänna dagvattenanläggningen. Och när det gäller åtgärder som avser gator, vägar, parker och annan allmän platsmark, framgår av en bestämmelse i lagen om allmänna vattentjänster att va-huvudmannens skyldighet inte omfattar vägdiken, rännstenar, rännstensbrunnar eller ledningar som förbinder rännstensbrunnar med den allmänna va-anläggningen. Sådana anordningar hör istället till gatan/vägen och kan därmed som huvudregel inte kan finansieras via va-taxan.

Utredningen om hållbara vattentjänster gjorde vissa överväganden angående den s.k. Köpenhamnsmodellen i Danmark. Genom vissa lagändringar har va-huvudmännen i Danmark getts möjlighet att medfinansiera skyfallsåtgärder i Danmark, även sådana åtgärder som normalt ligger utanför va-huvudmannens ansvarsområde. Regleringen möjliggör för va-huvudmannen att medfinansiera projekt där till exempel gator byggs om så att de kan avleda regnvatten vid översvämningar.

Utredningen bedömde att ett införande av det danska medfinansieringssystemet i Sverige troligen inte skulle leda till att fler anpassningsåtgärder kom till stånd. Utredningen hänvisade bl.a. till att det danska medfinansieringssystemet är krångligt samt att det i Sverige redan är möjligt att finansiera anpassningsåtgärder genom va-avgifter och med skattemedel. Utredningen pekar också på att den svenska lagen – till skillnad

från Danmark – är teknikneutral och att öppna dagvattenanläggningar kan ingå i en allmän va-anläggning.

I sammanfattningen skriver utredningen för all del att utredningen menar att kommunerna behöver titta på och bedöma hur en ökad belastning på de allmänna va-anläggningarna vid skyfall ska hanteras i kommunen och därmed också hur stor del av investeringen för va-anläggningen som va-huvudmannen ska stå för och hur stor del som skattebetalarna ska finansiera. Det är dock svårt komma fram till att det idag är möjligt att via va-taxan finansiera åtgärder som andra aktörer vidtar med anordningar/lösningar som inte ingår i den allmänna va-anläggningen. Detta gäller även om va-huvudmannen (och indirekt ägare av anslutna fastigheter) kan anses ha nytta av åtgärderna.

Detta skulle kunna lösas genom ett tillägg i lagen om allmänna vattentjänster. En sådan lösning skulle kunna innebära att det tydliggörs att kommunerna får ha högre ambitioner när det gäller utformningen av den allmänna dagvattenanläggningen, men också ge utrymme för medfinansiering av åtgärder som t.ex. kommunen som huvudman för allmänna platser ansvarar för men som också är till nytta för va-huvudmannen. En sådan möjlighet skulle med fördel kunna knytas till den skyfallsplan, som det åligger kommunerna att ha som en del av sin vattentjänstplan (fr.o.m. 1 januari 2024).

Ett tillägg i lagen om allmänna vattentjänster skulle lämpligen kunna ske genom att ett nytt tredje stycke införs i 30 § i lagen, t.ex. med följande lydelse:

30 § Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva va-anläggningen.

Medel får avsättas till en fond för framtida nyinvesteringar, om

1. det finns en fastställd investeringsplan,
2. avsättningen avser en bestämd åtgärd,
3. åtgärden och de beräknade kostnaderna för den redovisas i planen,
4. det av planen framgår när de avsatta medlen är avsedda att tas i anspråk, och
5. planen innehåller de upplysningar som i övrigt behövs för att bedöma behovet av avsättningens storlek.

Avgifter får även tas ut för åtgärder för att klimatanpassa den allmänna dagvattenanläggningen och för att i skäligen utsträckning medfinansiera åtgärder som kommunen vidtar som är till nytta för va-huvudmannen genom att minska belastningen på huvudmannens dagvattenanläggning. Sådana åtgärder ska framgå av kommunens skyfallsplan.

Avgifter enligt 26 och 27 §§ får inte överskrida det belopp som behövs för att täcka kostnaderna för vattentjänsten.

2.2 Möjliggör reglering i vattentjänstlagen för att fastighetsägare själva ska ta hand om dagvatten på fastigheten

En viktig fråga när det gäller riskerna för översvämningsskador i samband med skyfall, är förutsättningarna för att ställa krav på att dagvatten ska omhändertas eller fördröjas innan dagvattnet når de allmänna dagvattensystemen. Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42) föreslog att det skulle införas en bestämmelse i lagen om allmänna vattentjänster om att fastighetsägare ska ta hand om eller fördröja viss del dagvatten på fastigheten om det ger väsentliga fördelar för ordnandet av vattentjänsten avlopp. Utredningens förslag har ännu inte lett till lagstiftning.

Utredningen om Vattenfrågor vid planering och byggande (dir. 2021:92) har dock bl.a. uppdrag att klarlägga kommunens respektive va-huvudmannens ansvar enligt vattentjänstlagen och vid behov lämna förslag som säkerställer att kommunen i de fall det är lämpligt kan ställa krav på fastighetsägaren att ta hand om eller fördröja dagvatten. Utredningen ska vara klar senast den 20 juni 2023.

SKR delar uppfattningen att det är angeläget att kommunerna – och va-huvudmännen – ges tydligt mandat i denna fråga och att en lagreglering av frågan därför kan vara motiverad.

SKR anser att det är angeläget att ett sådant förslag genomförs skyndsamt.

2.3 Möjliggör för kommunal medverkan i samfällda lösningar för att säkerställa ett kommunalt inflytande

Det finns idag ett visst utrymme för att bilda gemensamhetsanläggningar för att ordna exempelvis skyddsanordningar av gemensamt intresse för flera fastigheter, om förutsättningarna i anläggningslagen är uppfyllda. En gemensamhetsanläggning är en anläggning som är gemensam för flera fastigheter och som tillgodoser ändamål av stadigvarande betydelse för dem. Fråga om inrättande av en gemensamhetsanläggning prövas vid lantmäteriförrättning. Förutsätter Inrättande av en gemensamhetsanläggning förutsätter i princip att berörda fastighetsägare är villiga att delta i gemensamhetsanläggningen (det s.k. opinionsvillkoret), även om det finns visst utrymme i anläggningslagen för att besluta om att en fastighet ska delta i en gemensamhetsanläggning mot fastighetsägarens vilja. En kommun kan ansöka om bildande av en gemensamhetsanläggning även om kommunen inte ska delta i anläggningen (18 § första stycket 3 anläggningslagen).

För att säkerställa ett kommunalt inflytande i, och för att både möjliggöra och säkerställa kommunal medfinansiering av, åtgärder som vidtas av en gemensamhetsanläggning, vore det fördelaktigt om en kommun också i egenskap av representant för allmänna intressen skulle kunna ingå som delägare i en gemensamhetsanläggning, även i de fall kommunen inte äger någon fastighet som ingår i samfälligheten. Detta skulle

underlätta genomförandet i exempelvis bebyggelsegrupper där fastighetsägarna känner osäkerhet kring eget deltagande, kostnader med mera. Det skulle också ge kommunen bättre genomförandeinstrument i områden där kommunen själv inte är huvudman för aktuella åtgärder.

Någon sådan möjlighet finns inte idag, men förslag till ändring av anläggningslagen har väckts av Lantmäteriet för att möjliggöra sådant deltagande.² Inriktningen har då huvudsakligen varit att möjliggöra upplåtelse av rätt för staten eller en kommun att nyttja en fastighet för att anordna eller använda gång- och cykelvägar, skoter- och vandringsleder, motionsspår med mera, vilket SKR tillstyrkt.³ I promemoria som inkom till Justitiedepartementet våren 2014 benämnd Ändringar i anläggningslagen m.m. (dnr 401-2014/2128) angav Lantmäteriet att behovet av ny lagstiftning för att säkerställa markåtkomst för leder med mera kvarstod. Frågan bedömdes som politiskt laddad eftersom den skulle innebära en ny möjlighet att tvångsvis ta mark i anspråk. Lantmäteriet bedömde därför att förslaget om rättighetsupplåtelser för leder med mera inte borde beredas vidare inom ramen för lagstiftningsärendet. Regeringen har heller inte gått vidare med förslaget om rättighetsupplåtelser för exempelvis gång- och cykelvägar. Riksdagen har flera gånger delat denna bedömning.⁴ De skäl som anförts mot en sådan lösning, bland annat risk för markägarkonflikter, bör ha mindre relevans om förslaget begränsas till åtgärder för att förebygga naturolyckor. Det bör därför finnas förutsättningar för att utreda denna fråga närmare.

2.3.1 Förslag om lagreglering för att möjliggöra samfällda lösningar i anläggningslagen för att säkerställa kommunalt inflytande

Ett förslag med denna inriktning skulle kunna införas i form av ett nytt tredje stycke i 2 § anläggningslagen. En lagreglering skulle kunna utformas på följande sätt:

2 § Lagens bestämmelser om fastighet tillämpas även på

1. inskriven tomträtt, och
2. gruva.

Om det är lämpligt, ska bestämmelserna tillämpas även på

1. byggnader och andra anläggningar som inte hör till en fastighet,
2. naturreservat, och
3. kulturresevat

Om det är lämpligt och kommunen har beslutat det får kommunen delta i en gemensamhetsanläggning för åtgärd som minskar risken för skador som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade. Det som sägs i denna lag om en fastighet ska då tillämpas på kommunen som om den vore en fastighet.

---

² Bland annat LMV-rapport 2002:9, Översyn av anläggningslagen

³ Bl.a. angående det förslag som lades av PBL-kommittén i SOU 2005:77

⁴ Se bl.a. civilutskottets betänkande bet. s014/15:CU12.

SKR föreslår därför att regeringen bör ta initiativ för att utreda ett lagförslag med denna inriktning.

3 Bakgrund

Behovet av ökade insatser för att förebygga skador till följd av ett klimat i förändring har kartlagts och utretts i olika sammanhang. Här kan bland annat nämnas Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2007:60) *Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter*, och Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2017:42) *Vem har ansvaret?* Också andra utredningar och lagstiftningsärenden har behandlat frågor som rör olika ansvarsfrågor och förutsättningarna för förebyggande åtgärder, både finansiellt och juridiskt. Flera underlagsrapporter har tagits fram.⁵ Mer övergripande kan framhållas den *Nationella strategin för klimatanpassning*, som är ett icke-bindande dokument som syftar till att långsiktigt stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete (prop. 2017/19:163). I den nationella strategin lyfts sju särskilt prioriterade områden. De som relateras till naturolyckor; ras, skred och erosion som hotar samhällen, infrastruktur och företag respektive översvämning som hotar samhällen, infrastruktur och företag.

Lagändringar har genomförts bland annat i plan- och bygglagen och i miljöbalken. Flera myndigheter arbetar med att ta fram karteringar och andra underlag för att skapa bättre planeringsförutsättningar. Kommunerna hanterar frågor om översvämningsrisker och andra naturolyckor i sin översiktsplanering och vid detaljplaneläggning. I lagen om allmänna vattentjänster har det införts krav att kommunerna (fr.o.m. 1 januari 2024) ska ha en vattentjänstplan. Denna ska bl.a. innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va- anläggningarna, såväl dricksvatten- som spillvatten- och dagvattenanläggningarna, ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall, en så kallad *skyfallsplan*.

Det särskilda anslaget avseende statsbidrag för att förebygga naturolyckor har sedan det infördes 1986 varierat mellan 25 och 125 miljoner kronor per år. År 2022 höjdes statsbidraget från cirka 25 miljoner kronor till drygt 521 miljoner kronor. Anslagsposten får användas för utbetalning av statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder som utförs eller avses bli utförda. Bidrag ges för förebyggande åtgärder mot översvämning, ras och skred i dagens och framtida klimat. Åtgärderna ska minska konsekvenserna av naturolyckor i befintlig bebyggelse. Ursprungligen beviljades medel för högst 80 procent av åtgärdens kostnad, men sedan 2010 har den maximala bidragsnivån legat på 60 procent. Regeringen har nyligen beslutat om en förordning angående

---

⁵ Här kan t.ex. nämnas *Ansvar vid naturolycka*, rapport 2009-12-14 av advokat Tove Andersson på uppdrag av Sveriges nationella plattform för arbete mot naturolyckor och utgiven av MSB, *Hinder och möjligheter vid klimatanpassning för den bebyggda miljön*, rapport 2020-11-04, framtagen av Sweco på uppdrag av Boverket, *Klimatanpassning – urval av tillämplig lagstiftning till stöd för myndigheter och kommuner* rapport 2021-01-21 upprättad av Advokatfirman Delphi på uppdrag av SMHI, samt två rapporter framtagna av COWI inom ramen för Regional kustsamverkan Skåne/Halland: *Finansieringsmodeller för klimatanpassningsåtgärder*, maj 2020, och *Kommunala avgifter och klimatanpassning, en juridisk översyn*, maj 2021

detta bidrag, förordningen (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor.⁶ Enligt förordningen, som trätt i kraft den 15 september 2022, omfattar statsbidraget även åtgärder mot erosion. Statsbidrag för förebyggande åtgärder enligt förordningen kan bara lämnas till kommuner.

Aktivt arbete pågår hos många kommuner, regioner och myndigheter. I sammanhanget kan bl.a. nämnas arbetet inom ramen för Delegationen för Göta älv och inom Regional kustsamverkan Skåne Halland.⁷

Utredningen om Vattenfrågor vid planering och byggande (dir. 2021:92) har påbörjat sitt arbete. I utredningsdirektivet konstateras bl.a. att kommunerna saknar de rättsliga verktyg som behövs för att säkerställa att bebyggelsen blir lämplig med hänsyn till både kommunens ansvar att tillgodose miljökvalitetsnormer för vatten och till risken för översvämning på grund av dagvatten. Som en del i uppdraget ingår att utredaren ska klarlägga kommunens respektive va-huvudmannens ansvar enligt vattentjänstlagen och vid behov lämna förslag som säkerställer att kommunen i de fall det är lämpligt kan ställa krav på fastighetsägaren att ta hand om eller fördröja dagvatten. Utredningen ska vara klar senast den 20 juni 2023.

Arbete pågår också hos Nationella expertrådet för klimatanpassning. Expertrådet som är tillsatt av regeringen har som uppgift att utvärdera arbetet med klimatanpassning i Sverige och ge förslag på fortsatt arbete.⁸ Rådet ska vart femte år besluta om en rapport som är underlag för den nationella klimatanpassningsstrategin. Expertrådet överlämnade sin första rapport till regeringen i februari 2022.⁹ I denna rapport lägger expertrådet fram en mängd förslag av olika slag, varav en del är av juridisk art och tar sikte på den fysiska miljön. I detta sammanhang kan bland annat noteras att rådet föreslår att kommunerna ska få ett samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder som berör den bebyggda miljön inom kommunens geografiska område. Förslag finns även om att utreda att ge kommunerna samordningsansvaret för klimatanpassningsåtgärder som berör både kommunen och privata fastighetsägare samt hur detta ansvar skulle kunna utformas. Expertrådet föreslår att va-lagstiftningen bör ses över med mål att fler klimatanpassningsåtgärder ska kunna finansieras genom VA-avgiften.

---

⁶ [Förordning om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor | Svensk författningssamling \(svenskforfattningssamling.se\)](#)

⁷ För närmare information se bl.a. <https://www.sgi.se/sv/om-sgi/vart-samhallsuppdrag/regeringsuppdrag/delegationen-for-gota-alf/> respektive <http://projects.swedgeo.se/RKS-SH/>

⁸ Närmare information om expertrådet finns på expertrådets webbplats: <https://klimatanpassningsradet.se/>

⁹ https://klimatanpassningsradet.se/polopoly_fs/1.180289!/Rapport%20fr%C3%A5n%20Nationella%20expertr%C3%A5det%20fr%C3%B6r%20klimatanpassning%202022.pdf